

De torenbouw van Babel

Periodethema: schepping en zondvloed
Genesis 11: 1-9

INLEIDING

In Gen. 10 lezen we over de vele nakomelingen, die de zonen van Noach gekregen hebben. Zelfs is er al sprake van 'volken' (Gen. 10: 5, 20 en 31). Ze zijn allemaal voortgekomen uit Noach. Dat geeft de eenheid aan van het menselijk geslacht. Temidden van dit alles gebeurt wat we lezen in Gen. 11. Trouwens, ook in hoofdstuk 10 wordt er al op gezinspeeld. In vers 25 lezen we dat één van de nakomelingen van Sem genoemd wordt: Peleg. Deze naam betekent: verdeling, splitsing. Zijn naam herinnert aan de spraakverwarring en de gedwongen verdeling van de volkeren over de aarde.

a. De torenbouw (Gen. 11: 1-4)

UITLEG VAN DE TEKST

Vers 1 vertelt dat de gehele mensheid, dus alle nakomelingen van Noach, één taal (in het Hebreeuws: sjapha echath wedebariem echathiem 'één lip en één woord') spreken. Deze eenheid van taal bood hun de mogelijkheid de eenheid onder elkaar te bewaren en als één volk samen verder te leven. Hoewel er in hoofdstuk 10 al sprake was van volken, duidt dat hier waarschijnlijk op geslachten of stammen. Ongetwijfeld zullen ze de eerste tijd gewoond hebben in de omgeving van de Ararat, de plaats waar de ark strandde. Maar op een bepaald ogenblik trekken zij naar het oosten en vinden een vlakte in het land Sinear (Hebreeuws: land van de twee rivieren). Sinear is het vruchtbare gebied rondom de rivieren de Eufraat en de Tigris, het oude Babylonië en het huidige Irak. In dit vruchtbare gebied kunnen ze zich blijvend vestigen. Hier liggen tal van mogelijkheden voor de ontwikkeling van hun cultuur.

Zo deden zij o.a. de ontdekking dat de grondsoort van deze vlakte zich goed leende voor het vormen van bouwstenen. Die stenen lieten zich weer hecht aaneenverbinden door een ook daar te vinden soort teer of asfalt, een oxidatieproduct van de aardolie (vers 3) Ze sporen elkaar zelfs aan om tichelen, dat zijn stenen, te bakken. Zo konden ze muren, huizen en torens bouwen. Ze voelden zich machtig. Ze vatten het plan op om een stad te gaan bouwen met een grote toren, waarvan de spits reikt tot in de hemel. Ze doen dit met de bedoeling bij elkaar te blijven en niet over de hele aarde verstrooid te worden. We weten niet goed of ze daarmee bewust tegen het bevel van God in gaan. Dat kunnen we denken, maar het staat er niet. Wel is duidelijk dat ze op deze wijze zichzelf een naam willen maken. Dat wil zeggen: ze willen zelf beroemd en geëerd worden. De uitdrukking 'zich een naam maken' wordt in het Oude Testament meerdere keren gebruikt voor de Heere Zelf (zie o.a.: Neh. 9: 10; Jes. 63: 14; Jer. 32: 20; Dan. 9: 5).

TER OVERWEGING

Tijdens de vertelling is het belangrijk om duidelijk uit te laten komen waarin de zonde van de torenbouw bestaat. Het is niet om het feit van het bouwen op zich. Hoeveel kerken hebben niet een hoge toren? Hoeveel hoge flatgebouwen zijn er niet gebouwd? Misschien woont één van de kinderen wel in een hoge flat. Bij de torenbouw van Babel gaat het erom dat dit een project is van mensen zelf, zonder God. Ze willen er voor zorgen dat ze bij elkaar blijven. Ze willen zichzelf een naam maken. Het gaat niet meer om de naam van de God, Die hun voorvader Noach bewaarde.

Waar gaat het ons om? Waar vinden wij onze zekerheid? Waarom willen wij ons een naam maken? In hoeveel (kinder)harten leeft niet de wens om beroemd te worden? Direct zien we ook de lijn naar onze tijd. Steeds minder voelen mensen zich (door techniek, wetenschap e.d.) afhankelijk van God en Zijn zorg. Er worden hoge (economische, wetenschappelijke, beroemde) torens van Babel gebouwd, die er voor moeten zorgen dat we het redden in het leven. Steeds meer zoeken mensen roem en faam. De psalm zingt: 'Wie God verlaat, heeft smart op smart te vrezen.' Dat is een boodschap die we de kinderen niet mogen onthouden. Er staat ook: 'Maar wie op Hem vertrouwt, op Hem alleen, ziet zich omringt met Zijn weldadigheên' (Ps. 32: 5 ber.).

b. De Heere grijpt in (Gen. 11: 5-9)

UITLEG VAN DE TEKST

Terwijl de mensen druk bezig zijn, 'kwam de HEERE neer om te bezien de stad en de toren, die de kinderen der mensen bouwden'. God komt a.h.w. kijken naar wat ze aan het doen zijn. Zo maakt de Bijbel voor ons aanschouwelijk dat de Heere alle dingen onderzoekt en beproeft. Dat de Heere niet in letterlijke zin hoeft te komen kijken naar wat de mensen aan het doen zijn, blijkt uit het vervolg. De Heere weet dat dit nog maar het begin van alles zal zijn. Het zal van kwaad tot erger gaan. Als ze hier al mee bezig zijn, waar zal het dan op uitlopen?

Bekend met hun zondige overleggingen en hun boze bedoelingen, besluit de Heere om hun plannen te verijdelen. Vanuit vers 6 laat de Heere al blijken hoe Hij dat zal gaan doen: 'Ziet, zij zijn allen één volk en zij allen hebben één taal.' Vanuit vers 7 horen we dat de Heere hun spraak gaat verwarren, zodat ze elkaar niet meer kunnen verstaan. Dit leidt tot verwarring, onenigheid en verdeeldheid. Het werk van de torenbouw wordt gestaakt en mensen die elkaar nog wel verstaan trekken met elkaar een kant op. Zo verstrooide de Heere de mensen over de hele aarde. Zowel in vers 8 als in vers 9 ligt de nadruk op wat de Heere deed: Hij verstrooide.

Nu gebeurt immers wat Hij wilde (Gen. 1: 28b 'en vervult de aarde'). Vers 9 vertelt ons ook de naam van de plaats waar de toren gebouwd werd, Babel (Hebr. 'verwarring'). Een woordspeling met het Hebreeuwse woord 'balal' wat betekent: verwarren, verstrooien. Tegelijk heeft de naam Babel in de Bijbel de betekenis van hoogmoed, zich verheffen tegen God (zie bijv. Jes. 13 en 14; Dan. 1-5; Openb. 17-19). Maar we mogen er ook steeds weer van horen waar het uiteindelijk op uitloopt: Babel valt. Wie zich tegen God verheft, zal geen vrede hebben.

TER OVERWEGING

Duidelijk hebben we in onze vertelling te laten uitkomen, dat een plan tegen de wil van de Heere nooit op Zijn zegen kan rekenen. Laten we er daarbij wel rekening mee houden dat alles wat tegen de Heere is, niet altijd direct wordt afgebroken. Belangrijk in alles is dan ook: 'Heere, wat wilt U dat ik doen zal. Leer mij naar Uw wil te hand'len.'

In de spraakverwarring, die de Heere brengt onder de mensen, wordt ook nog iets anders zichtbaar. De Heere houdt de mensen tegen in de uitvoering van hun zondige plannen. Hij verstrooit hen wel, maar verdeelt hen niet. Zij worden in het leven gespaard. Dat brengt ons bij Hand. 2: het pinksterfeest. Waar de mensen ook vandaan kwamen, zij hoorden allen in hun eigen taal de grote werken Gods. In en door de Heere Jezus Christus vormen allen die leven van Zijn vergevende genade één kudde, een schare die niemand tellen kan.

GELOOFSLEER

In zondag 47 van de Heidelbergse Catechismus wordt ingegaan op de eerste bede van het 'Onze Vader': 'Uw Naam worde geheiligd'. Daarmee bidden wij in de eerste plaats dat we God recht (goed, echt, eerlijk) mogen kennen en dat we God in al Zijn werken roemen en prijzen. Het gaat niet om onze naam, maar om Zijn Naam! Daarnaast leven we zo dat in alles wat we doen en laten Gods Naam niet wordt gelasterd, maar wordt geëerd en geprezen.